

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvitur primum argumentum, & ostenditur Christi satisfactionem
fuisse ad alterum

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

justitia verò respicit perfectam aequalitatem. Minor etiam non est minus evidens, quia aequalitas est relatio realis, necessario requirens extrema realiter distincta.

81. Secunda est, quod non fundetur in gratia creditoris, tunc enim non ex justitia, sed ex gratia esset ipsa satisfactio: quo sensu autem hoc intelligendum sit, infra §. 3. declarabitur.

82. Tertia conditio rigorosae satisfactionis est, quod fiat ex bonis debitoris: cum enim per omnem satisfactionem rigorosam, debeat fieri perfecta aequalitas, oportet quod ille cui fit satisfactio, acquirat dominium alicujus rei quoad antea non habebat, saltem eo modo quo in satisfactionem exhibetur, aliàs eadem maneret inaequalitas quae ante satisfactionem erat. Dixi, *eo modo*, quia contingere potest quod creditor habeat dominium directum & supremum rei quae ipsi in satisfactionem à debitore offertur, & quod per illam satisfactionem acquirat in eam dominium utile: v.g. si vassallus debeat centum nummos domino, potest illi satisfacere de toto rigore justitiae, ipsi dando in compensationem illius summae agrum aut vineam quam possidet, & cujus dominium tantum utile habet; quia in tali casu creditor acquirit in illum agrum, aliquod dominium speciale, scilicet utile, quod antea non habebat.

83. Quarta conditio est, ut satisfactio non fiat ex alijs per se debitis, id est bonis, quae nullo alio titulo debeantur creditori; hoc enim ad faciendam perfectam inter debitorem & creditorem aequalitatem, omnino necessarium est: si enim aliquis debeat alteri centum nummos, titulo venditionis, puta quia emit ab ipso agrum; & praeterea illi debeat centum nummos, titulo mutui, quia hanc summam pecuniariam ab illo mutuo accepit; non faceret perfectam aequalitatem cum creditore, nec per consequens illi satisfaceret de rigore justitiae, si tantum centum nummos illi exhiberet; posset enim creditor illos acceptare pro nullo solo titulo, & sic debitor semper maneret obligatus alio titulo, ad similem summam illi persolvendam.

84. A verte autem diligenter, me ex industria dixisse satisfactionem rigorosam non debere fieri ex alijs per se debitis; quia dupliciter potest aliquis titulus alteri supervenire: primo per se & seorsim, novam afferendo secum obligationem; secundo per accidens & conjunctim, & in confirmationem prioris obligationis. Exemplum primi est, si quis vovisset dare centum nummos aureos Ecclesiae, & postea ex decimis deberet alios centum; quia titulus quo debet decimas, se habet per se, & est seorsim obligatorius, non satisfaceret dando tantum centum. Exemplum verò secundi assignari potest in eo qui voveret se soluturum decimas: tunc enim votum per accidens conjungeretur obligationi solvendarum decimarum, nec novam induceret obligationem, sed priorem tantum confirmaret & roboraret. Quando ergo dicimus quod satisfactio rigorosa debet fieri ex non debitis, hoc intelligendum est per se & seorsim, non autem per accidens & conjunctim. Si quis enim juraret se alteri daturum centum nummos in satisfactionem pecuniariam ad quam damnatus est, tunc iste tribus titulis teneretur solvere hanc summam pecuniae; scilicet titulo religionis, justitiae, & obedientiae, nec tamen propterea obligaretur ad solvendos trecentos nummos, sed suffice-

ret quod solveret centum; quia tituli religionis & obedientiae, in tali casu, non essent seorsim & per se obligatorii, sed solum confirmativi praecedentis obligationis. His praemissis.

Dico, satisfactionem Christi fuisse de toto rigore justitiae, seu habuisse omnes conditiones satisfactionis rigorosae requisitas. Haec conclusio, nec melius, nec aliter probari potest, quam examinando seorsim & in particulari singulas condiciones, & solvendo argumenta quae adducuntur ad ostendendum aliquam ex illis satisfactioni Christi non competere.

§. II.

B Solvitur primum argumentum, & ostenditur Christi satisfactionem fuisse ad alterum.

Contra nostram conclusionem arguitur primo: Ad satisfactionem de rigore justitiae, requiritur quod sit ad alterum: sed Christi satisfactio non fuit ad alterum: Ergo non fuit de rigore justitiae. Major patet ex supra dictis, minor probatur. Sive enim Christus Deo satisfaceret, sive personis divinis, non erat extremum ab illis distinctum. In primis enim à Deo non distinguitur, cum ipse sit Deus; deinde etiam est una ex personis divinis cui satisfactio fieri debet: Ergo satisfactio Christi non fuit ad alterum.

Huic argumento respondebatur quod antiqui Theologi, Christum non Deo satisfecisse, sed Patri, à quo personaliter distinguitur, & sic facile sustinebant, satisfactionem Christi fuisse ad alterum.

Verum haec solutio sustineri nequit, & communiter rejicitur. Primo quia illi debet fieri satisfactio contra quem est offensam: sed offensam contra Deum subsistentem in tribus personis, cujus violatur jus, & qui est unus ultimus finis, à quo peccatum avertit, unusque legislator, cujus praeceptum contemnitur: Ergo Christus non satisfecit solum Patri, sed primo satisfecit Deo ut subsistenti in tribus personis, secundario vero

D ipsis personis Sanctissimae Trinitatis. Secundo, Illi fit satisfactio, qui offensam remittit, & largitur gratiam: At offensam remittere, & gratiam largiri, non competit per se primo Patri, sed Deo, & ex consequenti omnibus personis divinis: Ergo &c.

Tertio, ex hac responsione sequitur Verbum omnino gratis, Patrem autem ex justitia remittere offensam hominibus: Sed hoc absurdum est, & omnino impossibile, cum actus remittendi offensam sit actus voluntatis divinae, non naturalis, sed absolutae, quae est communis omnibus divinis personis: Ergo &c. Sequela patet, nam solus ille ex justitia remittit offensam, cui exhibetur satisfactio: Ergo si satisfactio Christi, quae sola potuit esse condigna, non fuit facta Verbo, sed Patri, solus Pater remittit offensam ex justitia, Verbum autem omnino gratis.

Denique ex hac solutione sequitur, satisfactionem Christi condignam & perfectam non fuisse, cujus oppositum art. 2. ostendimus. Sequitur probatur: Satisfactio per quam non fit laesum omni creditori, condigna & perfecta non est: At juxta hanc solutionem, Christus sua satisfactione non satisfecit sibi, qui creditor est, utpote per hominum peccata offensus: Ergo satisfactio illius condigna & perfecta non fuit.

Respondent secundo alij, de ratione justitiae inter homines esse quod inter extrema realiter distincta

finida versetur, non autem de ratione iustitiæ Christo convenientis in ordine ad Deum; quia cum hæc alioris ordinis sit, non petit istas conditiones quas iustitia inter homines postulat.

Sed hæc etiam solutio displicet: Tum quia si conditionem istam quam Aristoteles 5. Ethic. cap. 1. 2. & 6. & D. Thomas 2. 2. qu. 57. art. 1. & 58. art. 1. 2. pro rigoroſa iustitia assignarunt, negatur competere iustitiæ Christi ad Deum, quia alioris ordinis est; eadem ratione omnes alias conditiones ad rigoroſam iustitiam requisitas, ei negare licebit. Tum etiam, quia ratio ob quam iustitia realem distinctionem exposcit, est quia petit versari inter extrema distinctorum jurium, & distinctio jurium postulat distinctionem personarum, vel saltem distinctionem naturarum substantientium in eadem persona, ut infra declarabimus: At hæc ratio militat in omni iustitia: Ergo & iustitiæ Christi ad Deum competere debet.

Respondent tertiò alii cum Vega lib. 7. in Trident. cap. 9. & Vazque hic disp. 8. cap. 7. satisfactioem Christi fuisse ad alterum, quia humanitas ipsa satisfecit, non solum ut quo, sed etiam ut quod; ita ut supposito Verbi Divini, solum remoretur, & per communicationem idiomatum, satisfactio tribuatur: inter hominem autem & Deum cui fit satisfactio, realis distinctio invenitur.

Sed nec etiam ista solutio placet. Primò quia in Scriptura satisfactio tribuitur Christo ut patet ex illo ad Galatas 3. *Christus nos redemit de maledictione legis*, & ex isto 1. ad Timothe. 2. *Unus est mediator Dei & hominum homo Christus Iesus*. Sed ut vera sit hæc propositio, *Christus satisfecit pro nobis*, convenire debet ut quod satisfactio Verbo, ut substanti in humanitate: Ergo &c. Minor probatur: Nomen concretum, non pro natura, sed pro substanti in illa, supponit, ut docet D. Thomas infra qu. 16. art. 1. 2. 8. 9. & 10. At Christus est nomen concretum: Ergo non pro humanitate, sed pro Verbo ut in illa substanti supponit.

Secundò, De illo verificatur cum proprietate pro nobis satisfecisse, de quo est verum cum proprietate dicere mortuum & sepultum esse: At solum de supposito Verbi, ut in humanitate substanti, non verò de humanitate ipsa, cum proprietate dicitur esse mortuum & sepultum: Ergo non de humanitate, sed de supposito Verbi, ut in illa substanti, cum proprietate affirmatur pro nobis satisfecisse. Major patet, Minor probatur. Mortui convenit illi soli cui convenit nasci: At hoc solum de hypostasi cum proprietate dicitur, ut docet D. Thomas infra quæst. 35. art. 1. Ergo solum de supposito Verbi, ut substanti in humanitate, cum proprietate affirmatur mortuum & sepultum esse.

Tertiò, Si suppositum Verbi Divini, solum remoretur & per communicationem idiomatum satisfecit pro nobis, sequitur quod non habuerit aliam vel majorem efficientiam, comparatione ejusdem satisfactiois, quam humanitas Christi in concreto habeat respectu creationis universi: Sed hoc falsum & absurdum est, nam Divinum Verbi suppositum, verè influebat in actus satisfactorios, licet mediante naturâ humanâ; at verò humanitas Christi nullum influxum habuit in creatione mundi: Ergo &c. Sequela probatur: Per communicationem idiomatum vera est hæc propositio, *Hic homo (demonstrato Christo) creatus universum*: Ergo si eodem modo per solam communicationem idiomatum verificatur remore de supposito Verbi incarnati, quod satisfecit

acerit de condigno pro peccatis nostris, sequitur quod suppositum Verbi incarnati non habuerit aliam vel majorem efficientiam comparatione redemptionis nostræ, quam habuerit humanitas Christi, respectu creationis mundi.

Quartò, Actiones sunt suppositorum, seu substantientium: At satisfactio est actio: Ergo non humanitati, sed Verbo in illa substanti, convenit ut quod. Minor patet, Major verò in qua est difficultas ostenditur ex D. Thoma in 1. dist. 5. quæst. 1. art. 1. ubi ait: *Actiones sunt suppositorum, & essentia non agit, sed est principium actus in supposito, non enim humanitas generat, sed Sortes virtute sue naturæ*. Idem docet Joannes Theologus in Concilio Florentino sess. 18. indeque probat, assentiente Concilio, divinitatem non generare, quia actiones sunt suppositorum: divinitas autem non est suppositum: Ergo ex mente D. Thomæ, & Joannis Theologi, naturæ non convenit agere ut quod, sed supposito.

Confirmatur: Non aliter concurret natura creata ad proprias operationes, quam natura increata ad operationes increatas: Sed natura divina increata non concurret ad suas operationes ut quod, sed ut quo, aliâs hæc esset vera, *Deitas generat deitatem*, quod est hæreticum: Ergo natura creata, ad proprias operationes non ut quod, sed solum ut quo concurret.

Confirmatur ampliùs: Cum operari sequatur ad esse, ei propriè & simpliciter convenit operari ut quod, cui propriè convenit esse ut quod: At naturæ non convenit esse ut quod, sed tantum ut quo, bene autem supposito, natura enim non intelligitur completa ad existendum, nisi terminetur per substantiam; sicut nec accidens ad existendum completum intelligitur, nisi mediâ in hærentiâ ad subjectum: Ergo natura non est principium quod operationis sed tantum suppositum.

Relictis igitur his solutionibus, ad argumentum respondeo, distinguendo Majorem: Ad satisfactioem de rigore iustitiæ, requiritur quod sit ad alium, differentiâ reali supposito, nego Majorem. Differentiâ reali naturæ, concedo Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Nam licet inter Christum, ut satisfaciendum, & Deum cui fit satisfactio, non intercedat diversitas realis suppositorum, intervenit tamen diversitas realis naturarum. Hanc verò sufficere ad rationem strictæ iustitiæ, sic ostenditur. Ea distinctio sufficit ad rationem iustitiæ, quæ sufficit ad distinctionem jurium: Sed distinctio jurium optimè salvatur, posita solum distinctione naturarum, cum eo ipso quod est diversitas naturarum, sit libertas distincta, ratione diversarum voluntatum: Ergo &c.

Confirmatur primò: Obedientia & religio non minùs postulant esse ad alterum, quam iustitia; & tamen Christus ut homo propriè obediit & exhibuit cultum religionis Deo, & consequenter suæ personæ ut existenti in natura divina: Ergo etiam distinctio realis naturarum sufficit ad propriam rationem iustitiæ, etsi non sit distinctio realis suppositorum.

Confirmatur secundò: Non requiritur major distinctio inter extrema iustitiæ, quam inter servum & dominum: Sed distinctio realis naturarum in eodem supposito, sufficit ad rationem servitutis; nam Christus secundum naturam humanam est Dei servus, servitute naturali, ut docet D. Thomas infra quæst. 20. art. 1. ad 2. Ergo etiam illa sufficit ad strictam rationem iustitiæ.

Potestque hoc magis declarari in casu quo una persona divina assumeret duas humanitates, tunc enim quis dubitat, posse esse actum iustitiæ commutativæ inter eandem personam ut esset in una natura, & seipsam ut esset in alia; siquidem in qualibet ex illis naturis haberet peculiarem voluntatem, libertatem, dominium, & jus distinctum, in quibus fundatur iustitia. Quidni ergo pariter Christus in humana & divina natura subsistens, ut existens in una natura, poterit exercere actum iustitiæ erga seipsum, ut existentem in altera? Licet enim sit tantum unum suppositum contritivè & formaliter, gerit tamen vices diversorum suppositorum; cum enim propter infinitatem suam possit substantialiter in pluribus naturis subsistere, potest etiam quæ plura supposita facerent præstare. Nec mirum quod Aristoteles hoc genus iustitiæ non agnovit, sed ad veram & strictam iustitiam, realem distinctionem suppositorum postulaverit; ipse enim non cognovit duas naturas, habentes duas voluntates liberas, & propria dominia suorum actuum, posse in uno supposito convenire.

101 Dices, D. Thomas 2.2. quæst. 58. art. 2. dicit quod iustitia proprie dicta, requirit diversitatem suppositorum, & ideo non est nisi unus hominis ad alium; sed secundum similitudinem accipiuntur in uno & eodem homine diversa principia actionis, quasi diversa agentia, sicut ratio irascibilis, & concupiscibilis; & ideo metaphorice in uno & eodem homine dicitur esse iustitia. Quibus verbis aperte docet, ad veram & strictam iustitiam, distinctionem suppositorum requiri, & non sufficere distinctionem naturarum.

102 Sed facile responderetur, D. Thomam loqui de iustitia quæ inter puras creaturas reperitur, in quibus non stat distinctio naturarum, absque distinctione reali suppositorum; non verò de iustitia secundum communem conceptum, & prout inter Deum hominem, & Deum ex alia parte reperiri potest. Unde infra quæst. 20. art. 1. ad 2. docet quod licet servitus & dominium super actionem & passionem fundentur, & agere, non naturæ, sed supposito attribuitur; quia tamen actio naturæ attribuitur, sicut ei secundum quam persona vel hypostasis agit, ideo potest proprie dici quod qualibet hypostasis vel persona sit domina vel serva secundum hanc vel illam naturam. Ergo licet æqualitas quam petit iustitia, super actionem fundetur, & sit diversorum agere potentium, non tamen requirit necessario distinctionem realem suppositorum, sed tantum naturarum, nisi solum inter puras creaturas, in quibus non stat naturarum diversitas, absque diversitate suppositorum.

§. III.

Explicatur secunda conditio, & satisfactio Christi accommodatur.

103 **S**ecundò contra nostram conclusionem arguitur. Ad satisfactionem de rigore iustitiæ requiritur quod non fundetur gratia creditoris, nam quantum gratiæ miscetur, tantum videretur minui de perfectione iustitiæ: At satisfactio Christi fundatur in gratia Dei creditoris, scilicet in gratia unionis, facta humanitati; hæc enim unio erat necessario prærequisita ad hoc ut persona Verbi Divini influeret valorem infinitum in suas actiones, satisfactorias & meritorias, ut supra diximus: Ergo satisfactio Christi non est de rigore iustitiæ.

A Respondent aliqui, rigorem iustitiæ in satisfactione excludere quidem gratiam factam intentione & fine satisfaciendi, non tamen gratiam ex tali intentione non factam. Sed hæc responsio difficultatem non solvit, sed augeret, accendat: nam humanitati Christi fuit facta gratia unionis ex intentione & fine satisfaciendi, hoc enim fuit unita humanitas Verbo, ut fieret condigna satisfactio pro peccato Adami. Ergo si gratia facta ex intentione & fine satisfactionis, impedit rigorem iustitiæ, satisfactio Christi rigorosa non fuit.

Aliorum solutio est, rigori satisfactionis locum obesse quod fundetur in gratia concomitante satisfactionem, non autem quod fundatur in gratia antecedente; si enim Petrus, vel aliquam Paulus debitum contrahit, illi gratis centum tribuat, vel post debiti contractionem, tamen eâ conditione ut ex illis centum debitum solvat, sed omnino absolute, poterit Paulus Petro ex iustitia debitum solvere, sicut & contrarium emptionis ex rigore iustitiæ celebrare, aliquid ab ipso emendo; & tamen hæc solutio in gratia antecedenti fundatur. Quia ergo gratia supra quam satisfactio Christi fundatur, est omnino antecedens, non impedit quin sit de rigore iustitiæ.

Sed nec placet ista solutio, nisi explicetur iuxta ea quæ infra trademus: Tum quia in satisfactione Christi non solum intercessit gratia creditoris antecederet, sed etiam concomitaretur, quandoquid ipsa satisfactio fuit donum & gratia Dei humanitati facta. Tum etiam, quia quando concurrat aliqua gratia quæ non est remissio, quamvis se habeat non solum antecederet, sed etiam concomitaretur ad solutionem, non obstat satisfactio de rigore iustitiæ; maxime quando est in materia honoris, quæ non consistit in translatione alicujus domini, sed in recompensatione quæ fit per morales actiones secundum valorem earum, quia tunc ipsa gratia habet materialiter ad satisfactionem: v. g. si aliquis dixit in Petrum verbum contumeliosum, & velit illi satisfacere per Scripturam, retrahendo quod dixerat, non tamen possit suam mentem scribere, nisi Petrus det ei papyrus, imò nisi simul concurrat cum eo ad litteras exarandas, non ideo minus censetur satisfacere de rigore iustitiæ pro contumelia, eo quod Petrus dedit ei papyrus, & concurrerit adjuvando eum ad litteras formandas, quibus formaliter satisfecit quia hoc non obstante, talis actio computatur pro sufficienti compensatione injuriæ Petro illatæ, cum per eam tantum ei reddat honoris, quantum præcedenti contumeliâ abstulerat. Unde

Melius responderetur, distinguendo Majorem. Ad satisfactionem de rigore iustitiæ requiritur quod non fundetur in gratia creditoris, supplet defectum valoris satisfactionis, & supra valore operis acceptante, concedo Majorem. In gratia creditoris, supponente, vel dante satisfactio dignitatem & valorem æqualem, nego Majorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Nam licet satisfactio Christi fundetur in gratia unionis, hæc tamen gratia non supplet dignitatis defectum, nec acceptat opera Christi ultra illorum valorem, sed potius dat operibus humanitatis dignitatem & valorem ad æqualem, imò & superexcedentem injuriæ gravitatem, & idcirco talis gratia non obstat satisfactio ex toto rigore iustitiæ. Unde si Authores præ-